

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

ĐỖ DUY THẮNG

**THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG BÀI TẬP TÌNH HUỐNG
ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC PHẦN “SINH HỌC
TẾ BÀO” (SINH HỌC 10 – TRUNG HỌC PHỔ THÔNG)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2017

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

ĐỖ DUY THẮNG

**THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG BÀI TẬP TÌNH HUỐNG
ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC PHẦN “SINH HỌC
TẾ BÀO” (SINH HỌC 10 – TRUNG HỌC PHỔ THÔNG)**

Chuyên ngành: Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Sinh học

Mã số: 60 14 01 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN VĂN HỒNG

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi.

Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là khách quan trung thực và chưa được các tác giả công bố trong bất kỳ công trình nào.

Các trích dẫn về bảng biểu, kết quả nghiên cứu của các tác giả khác, các tài liệu tham khảo trong luận văn đều có nguồn gốc rõ ràng.

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 4 năm 2017

Tác giả

Đỗ Duy Thắng

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học môn Sinh học tại khoa Sinh học - Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ của các thầy cô giáo, các đồng nghiệp, bạn bè và gia đình!

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến PGS.TS Nguyễn Văn Hồng, người đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ trong suốt quá trình nghiên cứu để tôi có thể hoàn thành luận văn này. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến Ban giám hiệu; các thầy cô trong Ban chủ nhiệm khoa; các thầy, cô giáo thuộc bộ môn “Sinh học hiện đại & Giáo dục Sinh học”, khoa Sinh học; Phòng quản lý và Đào tạo sau đại học - Trường Đại học Sư Phạm - ĐH Thái Nguyên đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi cũng xin trân trọng cảm ơn Ban giám hiệu, các thầy, cô giáo và học sinh các trường THPT đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình nghiên cứu thực nghiệm để hoàn thành luận văn.

Xin cảm ơn bạn bè và những người thân đã động viên và nhiệt tình giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Trong quá trình hoàn thành luận văn, không thể không tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, cùng bạn bè và đồng nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 4 năm 2017

Tác giả

Đỗ Duy Thắng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
CÁC TỪ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU	v
DANH MỤC CÁC HÌNH	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	3
3. Giả thuyết khoa học	3
4. Khách thể và đối tượng nghiên cứu.....	3
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	4
6. Phương pháp nghiên cứu	4
7. Những đóng góp mới của đề tài	5
8. Giới hạn, phạm vi đề tài nghiên cứu	5
9. Cấu trúc luận văn.....	5
10. Kế hoạch nghiên cứu	6
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	7
1.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu.....	7
1.1.1. Xây dựng và sử dụng BTTH trong dạy học trên thế giới.....	7
1.1.2. Xây dựng và sử dụng BTTH trong dạy học ở Việt Nam	9
1.2. Cơ sở lí luận.....	11
1.2.1. Khái niệm BTTH và vai trò của BTTH trong dạy học.....	11
1.2.2. Những vấn đề về năng lực, năng lực GQVĐ.....	17
1.2.3. Tiêu chuẩn của BTTH để phát triển NL GQVĐ	18
1.2.4. Các yếu tố cấu thành NL GQVĐ của học sinh trong dạy học Sinh học	19
1.2.5. Đánh giá NL giải quyết vấn đề	20

1.3. Cơ sở thực tiễn.....	22
1.3.1. Mục đích khảo sát.....	22
1.3.2. Đối tượng, địa bàn khảo sát.....	22
1.3.3. Nội dung khảo sát.....	22
1.3.4. Phương pháp khảo sát.....	22
1.3.5. Kết quả khảo sát (số liệu cụ thể phụ lục 1.3).....	23
1.3.6. Phân tích nguyên nhân của thực trạng.....	23
Kết luận chương 1.....	24
Chương 2: THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG BÀI TẬP TÌNH HUỐNG ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC PHẦN “SINH HỌC TẾ BÀO” (SINH HỌC 10 -TRUNG HỌC PHỔ THÔNG)	25
2.1. Cấu trúc nội dung phần “Sinh học tế bào” (SH10 - THPT, cơ bản).....	25
2.2. Quy trình thiết kế và quy trình sử dụng BTTH để phát triển NLGQVĐ cho học sinh trong dạy học phần “Sinh học tế bào” (SH10 - THPT).....	26
2.2.1. Quy trình thiết kế BTTH trong dạy học phần “Sinh học tế bào” (SH10 - THPT).....	26
2.2.2. Quy trình sử dụng BTTH trong dạy học phần “Sinh học tế bào (SH10 - THPT).....	34
2.2.3. Đánh giá sự phát triển năng lực GQVĐ của học sinh trong dạy học phần “Sinh học tế bào” (SH10 - THPT) có sử dụng BTTH.....	48
Kết luận chương 2.....	57
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	59
3.1. Mục đích TN.....	59
3.2. Nội dung TN.....	59
3.3. Phương pháp TN.....	59
3.3.1. Chọn trường, lớp, thời gian TN.....	59
3.3.2. Bố trí TN.....	60

3.3.3. Kiểm tra	60
3.4. Kết quả thực nghiệm sư phạm và biện luận	63
3.4.1. Phân tích kết quả học tập của HS	63
3.4.2. Phân tích, đánh giá kết quả phát triển NL GQVĐ của HS	81
3.4.3. Tác động sư phạm của việc DH bằng BTTH để phát triển NL GQVĐ đối với thái độ học tập của HS	83
Kết luận chương 3.....	85
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	87
1. Kết luận.....	87
2. Kiến nghị	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO	89
PHỤ LỤC.....	.....

CÁC TỪ VIẾT TẮT

TT	Viết tắt	Xin đọc là
1	BTTH	Bài tập tình huống
2	ĐC	Đối chứng
3	DH	Dạy học
4	GD & ĐT	Giáo dục và Đào tạo
5	GQVĐ	Giải quyết vấn đề
6	GV	Giáo viên
7	HS	Học sinh
8	KN	Khái niệm
9	MĐ	Mức độ
10	MT	Mục tiêu
11	ND	Nội dung
12	NL	Năng lực
13	Nxb	Nhà xuất bản
14	PP	Phương pháp
15	PPDH	Phương pháp dạy học
16	SGK	Sách giáo khoa
17	SL	Số lượng
18	STT	Số thứ tự
19	THCVĐ	Tình huống có vấn đề
20	THPT	Trung học phổ thông
21	TN	Thực nghiệm

DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU

Bảng 2.1. Thống kê mức độ dạy học bằng BTTH.....	41
Bảng 2.2. Bảng đánh giá sự phát triển NL GQVĐ trong DH “Sinh học tế bào” (SH 10 - THPT) có sử dụng BTTH	49
Bảng 2.3. Tóm tắt tiêu chí đánh giá NL GQVĐ của HS trong DH “Sinh học tế bào” (SH 10 - THPT) có sử dụng BTTH ở trường THPT	56
Bảng 3.1. Danh sách các bài lí thuyết đánh giá cụ thể trong chương trình dạy TN...	59
Bảng 3.2. Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra lần 1 của nhóm lớp TN và ĐC.....	63
Bảng 3.3. Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra lần 1 của nhóm lớp TN và ĐC	63
Bảng 3.4. Tần suất hội tụ tiến điểm kiểm tra trong TN (lần 1) của nhóm lớp TN và ĐC	64
Bảng 3.5. Kiểm định $\bar{X}$ điểm kiểm tra trong thực nghiệm (lần 1) của nhóm lớp TN và ĐC	65
Bảng 3.6. Phân tích phương sai điểm kiểm tra trong thực nghiệm (lần 1) của nhóm lớp TN và ĐC	66
Bảng 3.7. Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra lần 2 của nhóm lớp TN và ĐC	67
Bảng 3.8. Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra lần 2 của nhóm lớp TN và ĐC....	67
Bảng 3.9. Tần suất hội tụ tiến điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 2 của nhóm lớp TN và ĐC	68
Bảng 3.10. Kiểm định $\bar{X}$ điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 2 của nhóm lớp TN và ĐC	69
Bảng 3.11. Phân tích phương sai điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 2 của nhóm lớp TN và ĐC	70
Bảng 3.12. Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra lần 3 của nhóm lớp TN và ĐC....	71
Bảng 3.13. Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra lần 3 của nhóm lớp TN và ĐC	71
Bảng 3.14. Tần suất hội tụ tiến điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 3 của nhóm lớp TN và ĐC	72
Bảng 3.15. Kiểm định $\bar{X}$ điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 3 của nhóm lớp TN và ĐC.....	73

Bảng 3.16. Phân tích phương sai điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 3 của nhóm lớp TN và ĐC	74
Bảng 3.17. Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra lần 4 của nhóm lớp TN và ĐC....	74
Bảng 3.18. Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra lần 4 của nhóm lớp TN và ĐC ..	74
Bảng 3.19. Tần suất hội tụ tiến điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 4 của nhóm lớp TN và ĐC	75
Bảng 3.20. Kiểm định $\bar{X}$ điểm kiểm tra trong thực nghiệm (lần 4).....	76
Bảng 3.21. Phân tích phương sai điểm kiểm tra trong thực nghiệm (lần 4)	77
Bảng 3.22. Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra lần 5 của nhóm lớp TN và ĐC....	78
Bảng 3.23. Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra lần 5 của nhóm lớp TN và ĐC	78
Bảng 3.24. Tần suất hội tụ tiến điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 5 của nhóm lớp TN và ĐC.....	79
Bảng 3.25. Kiểm định $\bar{X}$ điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 5 của nhóm lớp TN và ĐC	80
Bảng 3.26. Phân tích phương sai điểm kiểm tra trong thực nghiệm lần 5 của nhóm lớp TN và ĐC.....	81
Bảng 3.27. Kết quả đánh giá NL GQVĐ có được từ việc học bằng BTTH của HS ..	82
Bảng 3.28. Tác động sự phạm của việc DH bằng BTTH để phát triển NL GQVĐ đối với thái độ học tập của HS	84